

STRATEGIE DUURZAME ONTWIKKELING HEERHUGOWAARD

14-1-2016

2016 – 2019
Definitief

Energie neutraal in 2030. Dit was de hoofddoelstelling van gemeente Heerhugowaard. Nieuw in de voorliggende strategie is de verbreding van en verbinding met alle domeinen ; sociaal, fysiek en economie. Vrij vertaald : People, Planet, Purpose. Energie neutraliteit is daarmee niet langer de duurzaamheids- hoofddoelstelling, maar één van de doelstellingen die past binnen de verbreding.

Samen bouwen we aan een toekomstbestendige, vitale stad. In alle opzichten.

Inhoud

1	Voorwoord.....	4
2	Samenvatting.....	5
3	Inleiding.....	7
4	Terugblik 2012 – 2015.....	9
4.1	Gebouwde omgeving.....	9
4.2	Glastuinbouw.....	9
4.3	Duurzame energie.....	10
4.4	Mobiliteit.....	10
4.5	Bedrijfsvoering.....	10
4.6	Regio.....	11
4.7	Wat is bereikt?.....	11
4.8	Financieel.....	12
5	Ambitie.....	13
5.1	People, planet, ?.....	13
5.2	Ambitie.....	13
6	Context.....	16
7	Gemeentelijk kader.....	17
7.1	Collegeakkoord.....	17
7.2	Sociaal domein.....	18
7.3	Economisch domein.....	18
7.4	Fysiek domein.....	19
8	Hoe staan we er voor?.....	21
8.1.1	Absolute waarden.....	22
8.1.2	Relatieve waarden.....	22
9	Duurzame ontwikkeling : afwegingskader.....	24
9.1	Strategisch.....	24
9.2	Leidende principes.....	24
9.3	Effect en haalbaarheid.....	25
10	Randvoorwaardelijke aspecten.....	27

10.1	Informatiemanagement	27
10.2	Netwerk- relatie-en contactmanagement.....	27
10.3	Organisatorisch.....	28
11	Financieel.....	29
Bijlagen	31
	Europa	31
	Nederland.....	32
	Provincie.....	33
	Regio Alkmaar.....	34

Versie : 30 juni 2015.	Opzet, structuur, afbakening, draft versie 0.1
Versie : 9 augustus 2015	Tweede (0.2) en derde concept (0.3) , n.a.v. diverse overleggen en input van belangrijke stakeholders.
Versie : 25 augustus 2015	Concept 1.0 N.a.v. resultaten themasessie B&W + redactieslag door afdeling communicatie + bijlage toegevoegd
Versie : 20 oktober 2015	Definitief. Input door commissie- en raadsleden verwerkt
Versie : 14 januari 2016	Definitief. Redactionele aanpassing : Samenvatting (schema + toelichting) toegevoegd en H9 (Speerpunten Energie) verwijderd.

De integrale "Strategie duurzame ontwikkeling 2016 t/m 2019" is interactief op tot stand gekomen i.s.m. een groot aantal collega's, bestuurders en andere betrokkenen. Teveel om afzonderlijk te noemen, maar waarvoor enorm veel dank is verschuldigd.

1 Voorwoord

Het nieuwe College wenst de visie op duurzaamheid te verbreden. Hierbij worden alle beleidsterreinen van de gemeente betrokken. Hierbij wordt het people, planet, profit (of liever het meer maatschappelijke purpose) principe gehanteerd.

Collegeprogramma 2014 – 2018 “Samen leven”

Duurzaamheid, een woord met zo'n brede betekenis dat we in deze nieuwe strategie voor de komende jaren dit woord ook daadwerkelijk breed willen gaan invullen. Dus niet alleen in relatie tot energieverbruik, maar ook in de betekenis van toekomstbestendigheid in ons sociale, economische en fysieke domein.

Het uitgangspunt People, Planet, Purpose is een uiting van deze verbreding, dus geen Profit, dat misschien gelezen wordt alsof het alleen om economie gaat, terwijl duurzaamheid ook vertaald wordt naar winst op andere domeinen en ons steeds doet afvragen: wat willen toevoegen aan onze stad?

Toekomstbestendig ontwikkelen, streven naar voorspoed voor huidige en toekomstige generaties, houdt niet op na één collegeperiode. Dat kost tijd, en houdt nooit op. Toekomst schuift immers mee met het heden en blijft altijd.

De nieuwe duurzaamheidsfilosofie vergt daarom een nieuwe aanpak. Niet langer is een klein team verantwoordelijk voor het realiseren van projecten die bijdragen aan een energieduurzaamheidsdoelstelling. People, Planet, Purpose het raakt ons allemaal. We kunnen en zullen allemaal onze bijdrage gaan leveren. Hoe klein en triviaal die soms ook lijkt.

Ontwikkelingen zijn onvoorspelbaar en gaan soms razendsnel. Dat hebben ook de afgelopen jaren opnieuw bevestigd. Soms maakt dit zaken ingewikkelder, en wordt de uitdaging daarmee groter. Vaak ontstaan echter nieuwe inzichten en nieuwe kansen. De voorliggende strategie geeft richting en biedt voldoende houvast om de komende jaren te blijven bouwen aan een toekomstbestendig Heerhugowaard, waar iedereen meedoet en wij onze stad vitaal en leefbaar achterlaten voor onze kinderen.

Monique Stam, portefeuillehouder duurzaamheid

Gemeente Heerhugowaard

2 Samenvatting

De getallen verwijzen naar het schema op de volgende pagina.

Onze visie (1)*. Voor het college betekent duurzame ontwikkeling : “Bouwen aan een toekomstbestendig Heerhugowaard, waar iedereen meedoet, en waarbij we onze stad vitaal en leefbaar achterlaten voor onze kinderen.

Om invulling te geven aan deze visie hanteren wij de People, Planet, Purpose benadering (2). Duurzaam ontwikkelen betekent evenwichtige groei op alle domeinen. Vooruitgang binnen het ene domein gaat niet ten koste van het andere. Sterker nog, door bewust te zoeken naar crossverbanden leveren ontwikkelingen binnen het ene domein een positieve bijdrage aan andere domeinen.

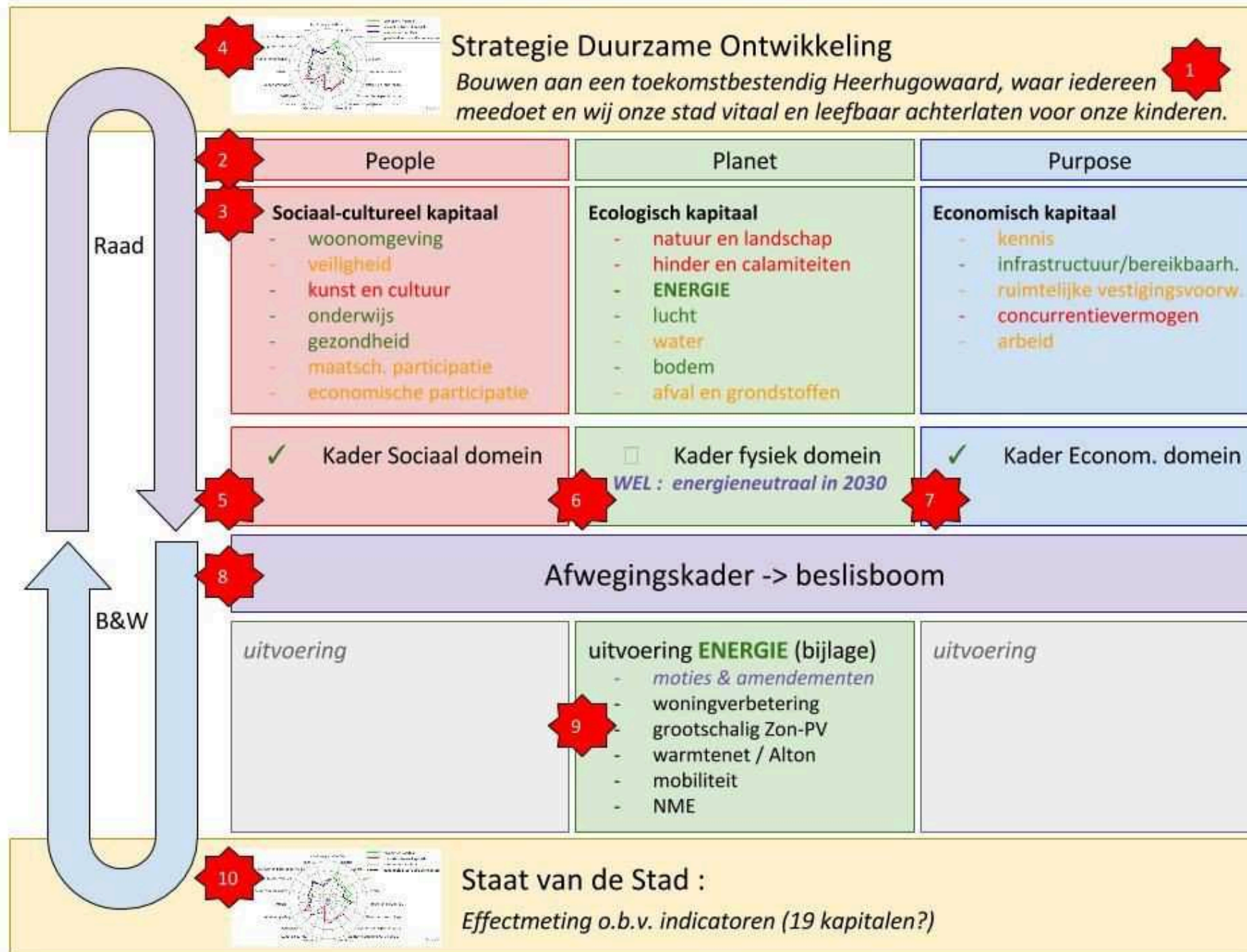
“Meten is weten” vormt het vertrekpunt. Hoe staat de stad ervoor? De gebruikte monitor (Telos) is gebaseerd op de People, Planet, Purpose benadering en geeft de “stand van de stad” weer op basis van een onderverdeling in 19 zgn. kapitalen (3). Met behulp van het spinnenwebdiagram wordt per kapitaal aangegeven hoe we er op dit moment als gemeente voor staan (4). Zowel in absolute als in relatieve zin (benchmark). De raad kan per kapitaal streefwaarden vaststellen, voor zover deze lokaal te beïnvloeden zijn.

De people, planet, purpose indeling komt overeen met de in Heerhugowaard gebruikte indeling : Sociaal (5), Fysiek (6) en Economisch (7) domein. Voor de eerste en laatste zijn de kadernotities inmiddels door u vastgesteld. De kadernotitie Fysiek domein wordt in de loop van 2016 aan u voorgelegd. Energie (8), als één van de kapitalen binnen het fysieke domein is in het schema groen en dikgedrukt. Heerhugowaard scoort op dit onderdeel uitstekend. Zowel in absolute als in relatieve zin een positieve piek in het spinnenweb. Deze koppositie voor dit kapitaal willen we behouden. Energieneutraal in 2030 blijft daarom het doel.

Vanuit het vast te stellen afwegingskader (8) in de nota kan het college binnen alle domeinen de juiste en meest optimale uitvoeringskeuzes maken. Binnen het afwegingskader worden projecten op strategische prioriteiten, leidende principes, en haalbaarheidsaspecten beoordeeld. Hoe hoger de scores, hoe duurzamer, en hoe groter de kans dat een ontwikkeling ook daadwerkelijk zal worden ingezet. Op uitvoeringsniveau is het thema energie (9) als voorbeeld verder uitgewerkt. Deze uitwerking vormt geen onderdeel van de kadernotitie, maar is onderdeel van de uitvoeringsagenda energie 2016.

De reserve duurzaamheid is specifiek gekoppeld aan het thema energie. Binnen de kadernota zijn de financiële randvoorwaarden opgenomen. Dit betekent dat de reserve voor een mix van financieel rendabele en financieel niet-rendabele (innovatieve) ontwikkelingen kan worden ingezet.

Bij de jaarrekening zullen de resultaten van uitvoering, de effecten, aan u worden voorgelegd (10). Op basis hiervan wordt de raad in de gelegenheid gesteld om ambities bij te stellen en/of prioriteiten te verleggen.

3 Inleiding

De afgelopen jaren heeft gemeente Heerhugowaard stevig ingezet op het thema duurzaamheid. En er zijn flinke resultaten geboekt. Resultaten die niet onopgemerkt zijn gebleven. Zowel nationaal als internationaal was en is gemeente Heerhugowaard nog steeds een duurzaam voorbeeld voor velen. Het zijn daarbij vooral onze durf én onze daadkracht die velen inspireren.

Het programma Duurzaamheid op basis waarvan tal van projecten en activiteiten zijn uitgevoerd loopt in deze periode af. Tijd dus voor een vervolg. Een vervolg waarbij we onszelf de vraag stellen of we de verworven positie willen behouden, of misschien zelfs uit zouden willen bouwen. Niet alleen voor een betere wereld, maar vooral ook om er –in samenhang met alle domeinen- voor te zorgen dat we samen blijven “bouwen” aan een toekomstbestendige, gezonde, vitale stad.

In alle opzichten, nu en in de toekomst.

93% van de CEO's vindt dat duurzaamheid cruciaal is voor het toekomstige succes van hun organisatie

UN Global compact Accenture CEO study

Het voorliggende stuk is als volgt opgebouwd. Na het voorwoord en deze inleiding wordt in hoofdstuk 3 allereerst *teruggeblijkt* op de afgelopen periode. Op hoofdlijnen. Welke successen zijn geboekt, waar staan we op dit moment en, wat is er geleerd?

Hoofdstuk 4 gaat in op onze ambities. Blijft energieneutraal in 2030 het hoofddoel? Moeten we bijstellen? Kiezen we voor koploperschap? En zo ja, doen we dat op alle fronten? Of laten we ons terugzakken naar het peloton om vandaar uit af te toe te demarreren? De voors- en tegens van verschillende opties worden beschreven. De ambitie voor de komende jaren wordt benoemd. In het vijfde hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkelingen in onze omgeving, de *zgn. context*. Kort wordt vanuit “Europa”, via “het Rijk”, “de Provincie” en de regio ingezoomd op de meest relevante ontwikkelingen in relatie tot Heerhugowaard. In hoofdstuk 6 worden de lokale kaders geschetst, en wordt een duurzame brug geslagen tussen de drie domeinen.

Duurzame ontwikkeling betekent integraal vooruitgang boeken op zowel sociaal, fysiek als economisch terrein. In hoofdstuk 7 wordt aan de hand van de Telos monitor voor duurzame ontwikkeling kort weergegeven hoe we er als gemeente in z'n totaliteit voorstaan. Waar zijn we goed in? Waar scoren we minder? De monitor biedt hierin zowel absoluut als relatief (dus t.o.v. andere gemeenten) enig houvast.

In hoofdstuk 8 wordt, gebaseerd op de voorgaande hoofdstukken, een afwegingskader voorgesteld. Een *strategisch kader* waarin ook de voor de organisatie belangrijkste *leidende principes* worden opgenomen, en in principe organisatiebreed (geheel volgens PPP filosofie) ingezet kan worden. Het kader biedt houvast en flexibiliteit. Enerzijds om de juiste prioriteiten te kunnen stellen, anderzijds

om ruimte te kunnen bieden aan de –nu nog onbekende- kansen die zich in de toekomst zullen voordoen.

Om (organisatiebreed) effectief, volgens de leidende principes, te kunnen opereren is het van groot belang dat een aantal randvoorwaarden goed is/wordt ingevuld. De belangrijkste ervan worden in hoofdstuk 9 aangegeven. Verdere uitwerking en invulling hiervan vallen echter buiten het bereik van deze notitie.

Sluitstuk van het document –hoe kan het ook anders- vormt de financiële paragraaf. Naast de “harde” cijfers worden in hoofdstuk 10 enkele afwegingen voorgelegd m.b.t. bijvoorbeeld het revolverende karakter van de reserve duurzaamheid.

4 Terugblik 2012 – 2015

Er is gekozen voor een “dwarsdoorsnede” van de uitgevoerde projecten en activiteiten. Vooral bedoeld om een indruk te geven van de diversiteit aan werkzaamheden door de organisatie, niet zozeer om volledig te zijn. De voorbeelden zijn belangrijk, creëren draagvlak en geven vertrouwen. De opgedane ervaringen, - zowel de goede als de minder goede- zijn meegenomen in de voorliggende “Strategie Duurzame Ontwikkeling 2016 t/m 2019”.

4.1 Gebouwde omgeving

Na de officiële opening worden tot op de dag van vandaag de woningen in “**Stad van de Zon**” voorzien van zonnepanelen (PV). Subsidietrajecten (Provincie Noord Holland) zijn inmiddels formeel afgerond. Door de dalende PV prijzen is minder subsidie verstrekt waardoor nog meer woningen van zonnepanelen konden en kunnen worden voorzien.

Onder andere de door AgentschapNL toegekende IKS subsidie maakte het –na een aantal bijstellingen van de oorspronkelijke plannen) mogelijk om in “**De Draai**” een extra duurzame (energiezuinige) school en sporthal (buurtcentrum Noord) te realiseren. De mogelijkheden om vooruitlopend op de verplichting om vanaf 2020 energieneutraal te bouwen een aantal energieneutrale woningen te realiseren in Heerhugowaard worden op dit moment onderzocht.

Collectieve zonnepanelen inkoop. Vanuit Heerhugowaard is i.s.m. een externe partij een zeer succesvol innovatief concept Groepsaankoop Zonnepanelen ontwikkeld. Naast de flinke hoeveelheid zonnepanelen die hiermee in het straatbeeld zijn verschenen (gemiddeld beschikt ieder huishouden inmiddels over één zonnepaneel) is het concept inmiddels succesvol uitgerold over heel Nederland, delen van België en sinds kort ook in Groot Brittannië. Waarmee Heerhugowaard indirect een flinke bijdrage levert aan duurzaamheidsdoelstellingen op een groter schaalniveau.

Temporegeling. De particuliere woningbezitters konden de afgelopen periode gebruik maken van de Tempo+2013 regeling. De regeling, waarmee de afgelopen 2 jaar in totaal € 80.000,- aan subsidie is verstrekt, was gebaseerd op een totale omzet aan duurzame, isolerende maatregelen van ca. € 750.000,- bij ca. 270 huishoudens. Een prima resultaat.

Stroomversnelling. Afgelopen najaar zijn in totaal bijna 60 woningen aan de Bosboomstraat compleet “verstroamsneld” in het kader van het nul op de energiemeter programma van een aantal Woningcoöperaties en grote “bouwers”, in dit geval de combinatie Woonwaard / BAM. Vanuit de gemeente is dit proces gefaciliteerd. Het feit dat de gemeente bekend staat om het herkennen van kansen en daar soepel in weet te schakelen heeft hierbij zeer zeker een rol gespeeld.

4.2 Glastuinbouw

Heerhugowaard heeft er in het verleden voor gekozen om niet zozeer de “trekker” te zijn van het realiseren van een duurzaam “Glastuinbouwcluster, maar meer op de achtergrond in een faciliterende rol. Met het aantreden van het nieuwe college is hier verandering in gekomen. Diverse overleggen met diverse belanghebbenden zijn de afgelopen tijd gevoerd. Betrokken partijen zijn tot elkaar gekomen en werken aan gezamenlijk plan van aanpak op het gebied van

energieinfrastructuur, maar ook het gebied van bijvoorbeeld glasvezel en CO2 voorziening. De Huisvuilcentrale (HVC), als potentieel leverancier van (duurzame) restwarmte is hier nadrukkelijk in beeld. Onze rol is daarbij aan het verschuiven van faciliterend naar meer stimulerend en aanjagend.

4.3 Duurzame energie

Feitelijk vormt dit thema een onlosmakelijk onderdeel van de verschillende bovenstaande thema's. Volstaan wordt met een schets van een viertal ontwikkelingen

Provinciaal beleid heeft de komst van extra windturbines op het grondgebied van onze gemeente – los van de lokale politieke context- feitelijk onmogelijk gemaakt. Het realiseren van nieuwe windturbines is dan ook van de agenda verdwenen.

Belangrijke ontwikkeling op het gebied van zonne-energie vormt de aanstaande komst van een zonneweide van bijna 10 ha. op De Vaandel. Niet alleen wordt hier duurzame energie mee opgewekt, de zonneweide kan ook een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsindex van een bedrijf. De zonneweide draagt daarmee bij aan een gunstig vestigingsklimaat voor potentiële ondernemers binnen dit plangebied.

Op basis van energiegebruiksgegevens is medio 2013 een 10-tal ondernemers op de Zandhorst uitgenodigd om hierover 'ns van gedachten te wisselen. Eén en ander heeft geleid tot het gezamenlijk uitvoeren van een quickscan naar de mogelijkheden om warmte en koude met elkaar uit te wisselen, de realisatie van een asfaltcollector en een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van een lokaal warmtenet, het Waerdse Energie Circuit (WEC).

De uitrol van het rest warmtenet door HVC heeft enige tijd stilgelegen. Echter, zeer recent lijkt hier een enorme ommezwaai te gaan plaatsvinden. Hierover later meer.

4.4 Mobiliteit

Duurzame mobiliteit heeft de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen. Na de elektrische fietsen en scooters (in 2011 meer elektrische fietsen verkocht dan "gewone") is het nu de beurt aan de elektrische auto. Veel automerken bieden al één of meerdere modellen aan, en de actieradius neemt in rap tempo toe. Ook "zwaardere" elektrische voertuigen komen beschikbaar. Denk hierbij aan vrachtauto's en bussen.

Binnen de gemeente zijn we hier tijdig op ingesprongen. Het eigen wagenpark bestaat inmiddels uit een 4-tal elektrische modellen en een aantal hybrides, waar veelvuldig gebruik van wordt gemaakt door onze medewerkers. Binnen de gemeente is inmiddels een vrijwel "dekkend" netwerk van laadpalen gerealiseerd. Naar verwachting zal deze trend zich de komende jaren in een versneld tempo voortzetten.

4.5 Bedrijfsvoering

Duurzaam inkopen is inmiddels onze vastgestelde gemeentebrede standaard en gemeengoed. Daarnaast zijn verschillende activiteiten uitgevoerd om het duurzame bewustzijn verder te vergroten. Niettemin blijft het noodzakelijk om e.e.a. continu tegen het licht te blijven houden.

4.6 Regio

De afgelopen periode is de samenwerking op het gebied van duurzaamheid verder geïntensiveerd. Dit heeft o.a. geleid tot de totstandkoming van een gezamenlijk digitaal [duurzaambouwloket](#). Hier kunnen inwoners en bedrijven in de regio Alkmaar terecht met hun vragen of aanbod op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast is de regionale [zonatlas](#) gelanceerd. Hier kan in enkele muisklikken inzichtelijk worden gemaakt of uw woning of bedrijf in basis “geschikt” is voor het toepassen van zonne-energie. Ook een gezamenlijk actieplan is inmiddels gereed, en zal er binnenkort als regio worden aangesloten bij het Europese duurzaamheidsnetwerk (Convenant of Mayors), iets waar gemeente Heerhugowaard tot voor kort als individuele gemeente was aangesloten. Als laatste wordt hier genoemd de oprichting van het regionale energiebedrijf (DECRA); een instrument om ook vanuit de regio (rendabel) te investeren in gemeentegrens overschrijdende projecten.

Bovenstaande ervaring leert dat regionale krachtenbundeling een besparing oplevert die kan oplopen tot wel 70% t.o.v. een individuele aanpak.

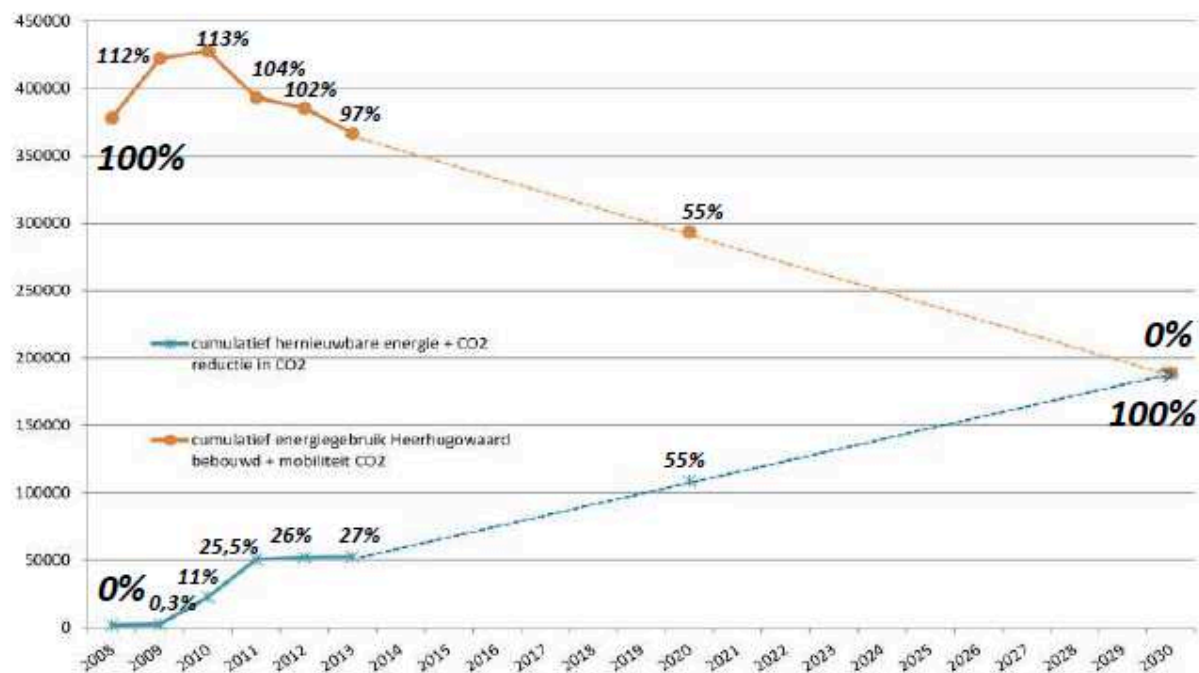
Zowel het Rijk als de Provincie richten zich meer en meer op regio's als “gesprekspartner”. Een goed georganiseerde regio zorgt er bijvoorbeeld voor dat op handen zijnde voorzieningen voor gemeenten snel bekend zijn om in een vroeg stadium van te kunnen profiteren

De regio wordt in het vervolg van deze nota beschouwd als één van de netwerkpartners, er wordt derhalve geen specifieke aandacht aan besteed.

4.7 Wat is bereikt?

In 2011 is in samenwerking met de opleiding technische bedrijfskunde InHolland een duurzaamheidsmonitor ontwikkeld waarmee op relatief eenvoudige wijze de impact van genomen en te nemen maatregelen op het gebied van energie kunnen worden bepaald. Uit deze monitor blijkt dat we goed op koers liggen richting 2030. Eind 2013 was 15% van onze energiedoelstelling behaald (zie grafiek). Als we erin slagen om deze lijn door te zetten betekent dit dat wij onze doelstelling binnen de gestelde termijn halen. Onze (extra) inspanningen hebben daarmee in de afgelopen periode hun vruchten ruimschoots afgeworpen. De verbreding van de ambities, het hanteren van de People, Planet, Purpose filosofie, vraagt om een nieuwe, bredere set van indicatoren. M.a.w. bovenstaande grafiek, enkel en alleen gericht op energie, voldoet niet langer om de voortgang op het thema duurzaamheid te monitoren.

In nauwe samenwerking met de raad is inmiddels een gemeentebreed project opgezet om te komen tot een gemeentebrede set aan effectindicatoren. Eén van de instrumenten die hiervoor nadrukkelijk in beeld is de “Nationale monitor duurzaamheid”. Hier wordt in hoofdstuk 7 nader op ingegaan.

4.8 Financieel

In financieel opzicht is het programma duurzaamheid sterk vereenvoudigd. De reserve duurzaamheid vormt hiervoor de basis. In tegenstelling tot de voorafgaande periode lopen alle inkomende en uitgaande geldstromen via deze reserve. Vanuit voorgaande projecten heeft de reserve zich inmiddels verzekerd van een voor de komende jaren inkomende geldstroom. T.a.v. deze reserve heeft de raad aangegeven dat deze een revolverend karakter heeft. In de praktijk levert dit af en toe een spanningsveld, vooral als het gaat om innovatie. We komen hier later nog op terug.

5 Ambitie

5.1 People, planet, ?

Tot zover de korte terugblik op de behaalde resultaten op het thema Duurzaamheid. Vanaf hier kijken we weer vooruit. We beginnen bij onze ambitie over de afgelopen jaren : energieneutraal in 2030. Is deze ambitie nog houdbaar? Past dit (nog) wel bij de door het college beoogde verbreding naar People, Planet en Profit?

Voordat we hier verder op ingaan is het goed om met name de laatste “p” van de drie p’s wat nader toe te lichten. Want hier worden verschillende termen voor gehanteerd. In oorspronkelijke vorm stond de laatste “p” voor profit, letterlijk vertaald “winst”. In de praktijk bleek dit te beperkt omdat hierin de “maatschappelijke baten” volledig buiten beschouwing werden gelaten.

Vervolgens werd aan de laatste “p” de betekenis “prosperity” toebedeeld. Een moeilijk te vertalen woord, maar de vertaling “voorspoed” komt misschien nog het dichtst in de buurt.

Een derde betekenis, die met name de laatste tijd aan populariteit wint is “purpose”. Te vertalen als doel, nut. Tegelijk spreekt er uit deze term iets van “zingeving”. Zaken moeten wel bijdragen aan een groter geheel, de “profit” kan zowel financiële als maatschappelijke waarde vertegenwoordigen.

Voor alle drie de betekenissen valt wel iets zeggen, of juist af te dingen. Wij kiezen echter voor het gebruik van de term “purpose”. Wij zijn van mening dat deze betekenis het beste aansluit bij onze intenties en ambities. Vanaf dit moment hebben we het dus alleen nog over :

People, Planet, Purpose

5.2 Ambitie

De afgelopen jaren heeft Heerhugowaard zich gepositioneerd en geprofileerd als koploper op het gebied van duurzaamheid. Blijft dit de lijn die we willen voortzetten? Of geven we onze “ontsnappingspoging” op en laten we ons “terugzakken in het peloton”? Hieronder enkele overwegingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie waarin een geactualiseerde ambitie voor de komende periode wordt voorgesteld.

Iedere zichzelf respecterende onderneming, en niet in de laatste plaats de overheid, heeft het thema duurzaamheid over de afgelopen periode hoog op de agenda geplaatst. We zijn allemaal duurzaam, de strijd om de hoogste ambities was hevig. Hoe anders was dat ten tijde van de start van Stad van de Zon? Gemeente Heerhugowaard was de eerste gemeente die een dergelijke ambitie uitsprak én ook nog ‘ns waarmaakte. Het was destijds relatief eenvoudig om jezelf op duurzaamheid te onderscheiden, domweg omdat er veel minder “concurrentie” was. Toegegeven, als “newtown” met een flinke ontwikkelingsopgave, in een huizenmarkt waar de vraag vele mate groter was dan het aanbod, hadden we ook het “financiële tij” mee. Tel daarbij op een bestuurscultuur die het aandurfde om opdracht te geven om een dergelijk ambitieus project uit te voeren en de totstandkoming van Stad van de Zon was een feit. Van over de hele wereld hebben we de afgelopen jaren een groot aantal bezoekers mogen ontvangen. En tot op de dag van vandaag wordt gemeente

Heerhugowaard gezien als koploper, en profiteren we hiervan omdat duurzame innovaties vanuit het bedrijfsleven zich hier als eerste melden. Het is niet voor niets dat bijvoorbeeld collectieve inkopen, zonneweides, lokale warmtenetten en een project als bijvoorbeeld stroomversnelling (hierover later meer) hun oorsprong kennen in onze gemeente. Als springplank van allerlei innovaties, nog niet eens zozeer technisch, maar vooral ook organisatorisch en procesmatig, levert Heerhugowaard niet alleen een bijdrage aan haar eigen doelstellingen, maar óók aan die van de regio en het rijk. Zelfs “over de grenzen” is de invloed vanuit Heerhugowaard zichtbaar ; zowel in België als in Engeland wordt het concept groepsaankoop zonnepanelen, inmiddels met succes uitgerold.

Overigens is de rol van de gemeente in de afgelopen jaren behoorlijk veranderd. Kort gezegd, we hebben ons, als gevolg van economische crisis, maar ook door toenemende “mondigheid” van onze omgeving ontwikkeld van “betaler / bepaler” naar een (gelijkwaardige) netwerkpartner die de samenwerking zoekt met allerlei partijen. Per situatie kiest de gemeente hier nadrukkelijk haar verantwoordelijkheid en rol. Soms is dat faciliterend, soms aanjagend, soms regisserend of als trekker. Ook komt het voor dat we ervoor kiezen om “op onze handen” te blijven zitten. Dit laatste vanuit het uitgangspunt “de markt waar het kan, en de gemeente waar het moet”

Om invulling te geven aan de geambieerde People, Planet, Purpose verbreding wordt voorgesteld om deze strategie ook toe te passen op de door gemeente Heerhugowaard gebruikte domeinen (sociaal, fysiek en economisch).

Optimaal ingericht relatie- en informatiemanagement zijn hierbij essentieel. Ook een “zeeffunctie” waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium de “kaf- van koren”- initiatieven kunnen worden gescheiden is van grote waarde. Een instrument wat ons helpt om zowel voor- als achteraf het verwachte effect te bepalen én misschien nog belangrijker, keuzes te kunnen maken en prioriteiten te kunnen stellen is eveneens een onmisbare voorwaarde. Een meet- en monitoringinstrument zoals de bijvoorbeeld door de Universiteit van Tilburg ontwikkelde “Nationale monitor gemeentelijke ontwikkeling” kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Tenslotte was en blijft het van groot belang, misschien nog wel meer dan in de afgelopen periode, om te blijven communiceren. Intern, extern, naar alle betrokken partijen.

Een bredere ambitie én een gewijzigde rolopvatting betekent werken aan een sterker, slimmer, schoner en harmonieus Heerhugowaard. We zijn daarbij niet bang voor “verwatering”. Integendeel, het college is ervan overtuigd dat juist door te verbreden de kansen om energiedoelstellingen te realiseren verder worden vergroot. Een voorbeeld : een gezonde, comfortabele, levensloopbestendige woning is per definitie energiezuinig. Of, een veilige, geluidsarme woning is per definitie energiezuinig. Deze gedachte sluit overigens ook goed aan bij de landelijk waarneembare trend. Het is niet voor niets dat het landelijke Nul-op-de-Meter (NoM) programma de slogan “Mooi, gezond, en comfortabel wonen zonder stijgende woonlasten” hanteert (www.onshuisverdiendhet.nl).

Tegelijk nemen echter voorspelbaarheid en maakbaarheid van het resultaat af. Dit heeft ook z’n weerslag op de planbaarheid van de ambitie “Energienutraliteit in 2030”. In statistische termen gesproken : de spreiding neemt toe.

Een voorbeeld : Als Zuidwijk-Huygenhoek en het Altongebied inderdaad uiterlijk in 2018 (= huidige planning) worden aangesloten op het restwarmtenet van HVC dan levert dit een significante bijdrage van ca. 35% aan de energiedoelstelling. In één klap heeft Heerhugowaard dan 50% van haar energieambitie gerealiseerd. In het huidige scenario (lineair “ontwikkelingstempo”) zouden we in dat jaar op in totaal ca. 38% uitkomen. Een forse versnelling dus!

Ondanks dat stelt het college voor de ambitie “Energie neutraal in 2030” als stip op de horizon te handhaven, en te blijven streven naar het realiseren van deze doelstelling.

“Heerhugowaard handhaaft haar ambitie en streeft naar “energieneutraliteit I in 2030”. Kanttekening : door te kiezen voor verbreding én als gevolg van een gewijzigde rolopvatting nemen voorspelbaarheid/ maakbaarheid van het daadwerkelijk realiseren van deze ambitie af. Daarnaast fietsen we vooraan in het brede duurzaamheidspeloton. Hier kijken we goed naar onze “concurrenten” en kiezen regelmatig onze momenten om te ontsnappen en fietsen in de schijnwerpers naar een etappeoverwinning.

6 Context

Ieder organisme functioneert in haar omgeving. Ook gemeente Heerhugowaard heeft te maken met bovenliggende kaders vanuit “Europa”, “het Rijk”, “de Provincie” en “de regio”. Ook binnen de eigen organisatie zijn of worden allerlei kaders gesteld, die direct of indirect het thema duurzame ontwikkeling raken. Niet in de laatste plaats vanwege de in voorgaande geschetste verbreding van ambities.

Het voert in dit kader te ver om hier al te uitgebreid op in te gaan. Zie daarom de bijlagen voor meer details.

Conclusie :

- de “verbredingsambitie” van het college sluit goed aan bij “bovenliggende” kaders en trends.
- Binnen de “klassieke” milieu/duurzaamheidsthema’s (lees : het fysieke domein) liggen de prioriteiten bij klimaatverandering, het beheer van afvalstoffen, luchtkwaliteit, waterbeheer en kwaliteit, natuurbescherming, biodiversiteit, bodemkwaliteit en geluidshinder.
- het feit dat “de neuzen” voor een belangrijk deel dezelfde kant op staan biedt een gezonde basis voor een vruchtbare (voortzetting van) toekomstige samenwerking, juist óók om de verschillen die er zijn bespreekbaar te maken en zo tot een oplossing te komen.

Door een uitgebreid netwerk en gedegen kennis van de context waarbinnen Heerhugowaard opereert worden potentiële kansen in een vroeg stadium herkend en liefst benut. Waar mogelijk leveren we pro-actief een bijdrage aan de totstandkoming van “bovenliggende” kaders.

7 Gemeentelijk kader

People, planet, purpose is de filosofie die het college in haar collegeprogramma voor de komende periode heeft geadopteerd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de verbrede duurzaamheidsdoelstellingen. Deze ambitie kan vrijwel 1 : 1 naar de 3 basisdomeinen die door het college worden gehanteerd vertaald : het sociaal, het fysiek en het economisch domein. Voor alle drie geldt dat de ambities en beleidsuitgangspunten recentelijk zijn of binnenkort worden vastgesteld. Vanuit de PPP filosofie is de samenhang ertussen stevig verankerd. Onderstaand vatten we de belangrijkste ambities vanuit het collegeakkoord én de 3 domeinen nog even samen.

7.1 Collegeakkoord

Het collegeakkoord is onderverdeeld in een vijftal programma's. De programma's komen voort uit de hoofdlijnen van het coalitieakkoord en bestaat uit een vertaling en concretisering in de vorm van heldere ambities voor de huidige collegeperiode. De plannen in het collegeprogramma geven de koers aan die het college de komende jaren wenst te varen.

In het collegeprogramma worden voor de komende periode een aantal heldere keuzes gemaakt ("er komen geen MFA's meer bij"). Tegelijk blijft er ruimte voor de ons zo kenmerkende flexibiliteit en daadkracht van Heerhugowaard ("aanhaken op kansen"). Het programma bevat eveneens een aantal "opdrachten" die het college zichzelf geeft. Dit varieert van beleidsopgaven ("structuurvisie") tot concrete projecten ("treffen van aanvullende maatregelen vuurwerkoverlast"). Tenslotte doen we in het collegeprogramma ook uitspraken die iets zeggen over onze toekomstvisie cq. filosofie ("inwoners voelen zich veilig"), over de wijze waarop het college deze resultaten wil bereiken ("i.s.m. de bevolking") en onder welke randvoorwaarden ("met behoud van kwaliteit")

Door de programmaliijnen even los te laten, het collegeprogramma "overdwars" te beschouwen en in te delen in het "waarheen" (richtinggevende uitspraken, visie), op "welke wijze" (attitude en aanpak) en het "wat" (concrete projecten en beleidsontwikkeling) ontstaat een goed beeld van de algemene uitgangspunten die worden gehanteerd.

We noemen een aantal in het oog springende "waarheen" uitspraken. De nadruk ligt daarbij niet op één van de drie gehanteerde domeinen. Het college streeft, geheel in lijn met de people, planet, purpose filosofie naar een gezonde balans én een stevige verbinding tussen het sociaal, fysiek en economisch domein :

- "Borgen van de zorg"
- "Aantrekkelijke woon- en werkgemeente"
- "Inwoners voelen zich veilig"
- "Meest kwetsbaren ontzien"
- "Levendig en liefst bruisend Stadshart"
- "Bloeiend Altongebied"
- "Duurzaamheid verbreden"

Over de wijze waarop we deze ambities wensen te bereiken doen we een aantal uitspraken die zijn samen te vatten onder de term ontwikkelingsfilosofie : principes die aangeven met welke houding en

welk type “instrumenten” de uitdagingen worden aangepakt. Deze *leidende principes* komen in het volgende hoofdstuk aan de orde.

7.2 Sociaal domein

In 2014 zijn de ambities en kaders m.b.t. het sociaal domein door de raad vastgesteld.

Hoofddoelstelling binnen het sociaal domein :

“Iedereen doet mee: sociale stijging en sociale binding”

Bij sociale stijging moet worden gedacht aan het *vergroten van eigen kracht / zelfredzaamheid*. Om dit te bereiken wordt stevig ingezet op preventie en vroegsignalering, het ontwikkelen van talenten en (sociale) competenties, de toename van participatie (maatschappelijk en/of werk) en het bevorderen c.q. vergroten van de verantwoordelijkheid van inwoners bij hun vragen / problemen.

Sociale binding gaat vooral over sociale samenhang en de *“samenredzaamheid”*. Ingezet wordt op het ontwikkelen van een toename van initiatieven van bewoners en vrijwilligersorganisaties, toename van informele hulp (vrijwilligers, mantelzorgers), toename van deelname aan activiteiten verenigingen / organisaties, versterking van gebiedsgerichte netwerkstructuren en het vergroten van objectieve en subjectieve veiligheid in wijken.

Zonder uitzondering leveren alle genoemde doelstellingen, én de daaruit voortvloeiende speerpunten een belangrijke bijdrage aan people, planet, purpose. De uitgangspunten van gemeente Heerhugowaard. Zaak is daarbij wel dat óók binnen het sociale domein continu het effect van handelen op het fysieke en economische domein moet worden meegenomen. Een eerste stap hierbij is het opnemen van een standaardparagraaf people, planet, purpose in de B&W en raadsadviezen. Op deze wijze vergroten we het PPP bewustzijn én zorgen we voor een zorgvuldige afweging van belangen vanuit de verschillende domeinen.

7.3 Economisch domein

Afgelopen voorjaar zijn de kaders voor het economisch domein door de Raad vastgesteld.

Hoofddoelstelling binnen het economisch domein :

“Gezonde economische positie van Heerhugowaard, regio Alkmaar en Noord Holland”

De subdoelen, uitgangspunten en economische identiteit zijn daarbij als volgt vastgesteld :

- Keuze in verkleuring bedrijventerreinen en typen vestigingen
- Gezond ondernemersklimaat
- Tenminste behoud van besteding en investering
- Kansrijke arbeidsmarkt
- Studenten en scholieren komen terug na studie
- Versterken economisch weefsel
- Voorkomen van nivellering en leegloop van bewoners en bedrijvigheid

Uitgangspunten

- Kracht van ondernemers -> onderwerpszin en bedrijvigheid

- Kracht van onderwijs -> Kennis en onderzoek
- Rol van het economisch weefsel -> samenwerken, verbinden en innovatie
- Rol van gemeente en samenwerkende overheden -> stimuleren en faciliteren

Economische identiteit

- Kansrijk
- Duurzaam
- Innovatief
- Ondernemend
- Energiek

Ook hier geldt dat genoemde (sub)doelstellingen uitstekend passen binnen verbreding van de duurzaamheidsambities en daarmee het streven naar een vitale toekomstbestendige stad.

Overheid, Onderwijs en Ondernemers (de zgn. triple helix) hebben hierin gezamenlijke verantwoordelijkheden en belangen.

Nadrukkelijk worden vanuit het economisch domein koppelingen gelegd met zowel het sociaal domein als het economisch domein.

Bovendien bieden de vastgestelde uitgangspunten en economische identiteit, geheel in lijn met het collegeprogramma, aanknopingspunten over de wijze waarop deze doelen bereikt zullen gaan worden, de al eerder genoemde “leidende principes”.

7.4 Fysiek domein

De opdracht voor de ontwikkeling van de (nieuwe) kaders voor de derde peiler, het fysiek domein, is inmiddels in de organisatie uitgezet. Belangrijke eerste vraag hierbij betreft de (globale!) afbakening van het onderwerp. Wat verstaan wij onder het fysiek domein? De inmiddels verschenen startnotitie kent als uitgangspunt :

“We streven binnen het strategisch beleidskader naar een duurzame situatie. De achterliggende gedachte hierbij is, dat sprake is van een duurzame ontwikkeling als één of meer kapitalen (People, Planet, Prosperity) groeit, zónder dat dit ten koste gaat van een ander kapitaal. Duurzaam betekent ook realistisch en haalbaar.”

In basis wordt in dit uitgangspunt de verbinding met het sociale en economische domein, en daarmee een consistent beleid voor de ontwikkeling naar een vitale en toekomstbestendige stad eveneens vanuit dit domein gelegd.

Overigens betekent “realistisch en haalbaar” in het uitgangspunt niet dat het begrip duurzaam tot op heden *on*realistisch en *on*haalbaar was. Integendeel, het is niet voor niets dat Heerhugowaard in de afgelopen jaren een uitstekende reputatie heeft opgebouwd. Een reputatie die we koesteren en willen behouden, met volop ruimte voor innovatieve toepassingen, waarbij uiteraard wel een “verstandige” afweging wordt gemaakt t.a.v realiteitszin en haalbaarheid.

Documenten die als voorloper van de kadernota Fysiek Domein kunnen worden gezien zijn de beleidsnota “Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)”, de Structuurvisie 2020, het Masterplan

Voorzieningen HHW 2010- 2025 en de Sociale structuurschets . De te ontwikkelen kadernota zal een integrale doorontwikkeling zijn van deze documenten waarin de prioriteiten en het kader voor de komende jaren worden vastgesteld.

Kijkend naar de algemeen gehanteerde definitie van het fysiek domein dan betreft het fysiek domein onderstaande thema's :

- Bodem en grondwater
- Lucht
- Oppervlaktewater
- Natuur en landschap (inclusief openbaar groen)
- Energie en klimaat
- Grondstoffen (afval)
- Hinder en calamiteiten

NB1 *Vanuit de PPP filosofie en het hierop gebaseerde monitoringinstrument “Nationale monitor duurzaamheid” is het thema woningbouw (fysiek) als onderdeel van het thema woonomgeving (“iedereen heeft toegang tot een betaalbare woning van goede kwaliteit”) ondergebracht binnen het sociale domein. Een (aanvullende) separate opdracht om een woonvisie te ontwikkelen (en dus niet onder te brengen in het fysiek domein) is hiermee geheel in lijn. De implicaties hiervan zijn vooralsnog enkel en alleen “administratief”. Mogelijk dat in de toekomst de woonvisie een integraal onderdeel zal gaan uitmaken van de kadernota sociaal domein.*

Het collegeprogramma, de kadernotities per domein, en de strategie Duurzame Ontwikkeling vormen samen het algemene, generieke ontwikkelingskader voor gemeente Heerhugowaard voor de komende periode. Specifiek beleid op onderdelen is hiermee in lijn en wordt hieraan getoetst.

8 Hoe staan we er voor?

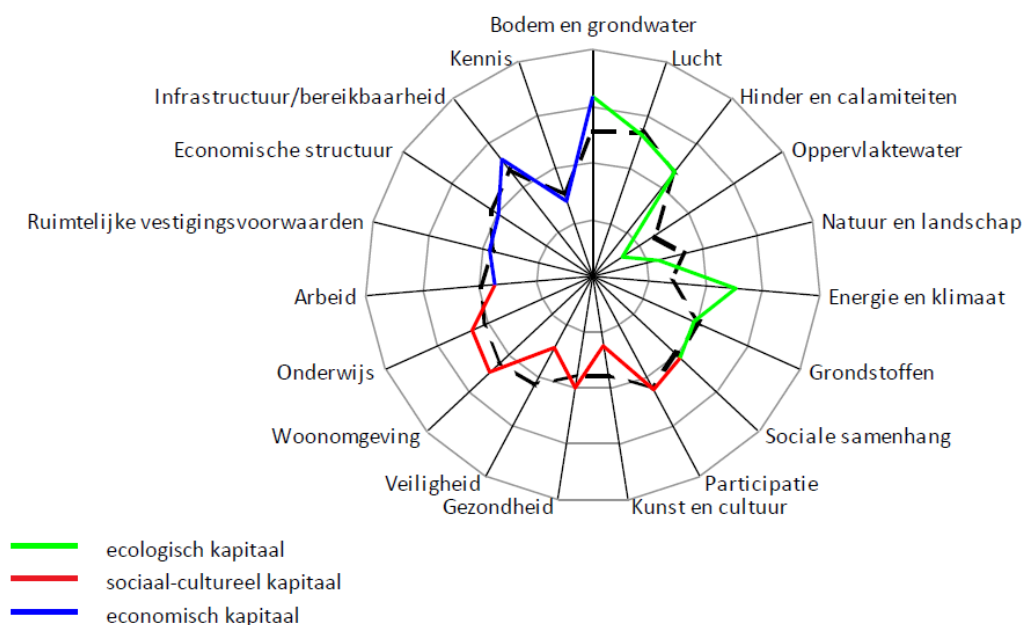
De belangrijkste stuurinstrumenten binnen onze gemeente zijn onderdeel van de P&C cyclus. Periodiek worden MARAPS, BURAPS, Reservekeepers, begrotingen etc. op- en vastgesteld. Veelal zijn deze rapportages financieel gedreven. Vanuit die optiek gezien zijn we volledig “in control”. Op basis hiervan zijn, zeker over de afgelopen periode, veel beslissingen genomen.

Maar kennen we hiermee onze stad wel écht? Nemen we wel de meest effectieve besluiten? Wat is het effect van de uitgevoerde activiteiten, en wat is hun bijdrage aan onze (geambieerde) ontwikkelingsrichting? De people, planet, purpose benadering vraagt om méér dan alleen een financieel inzicht.

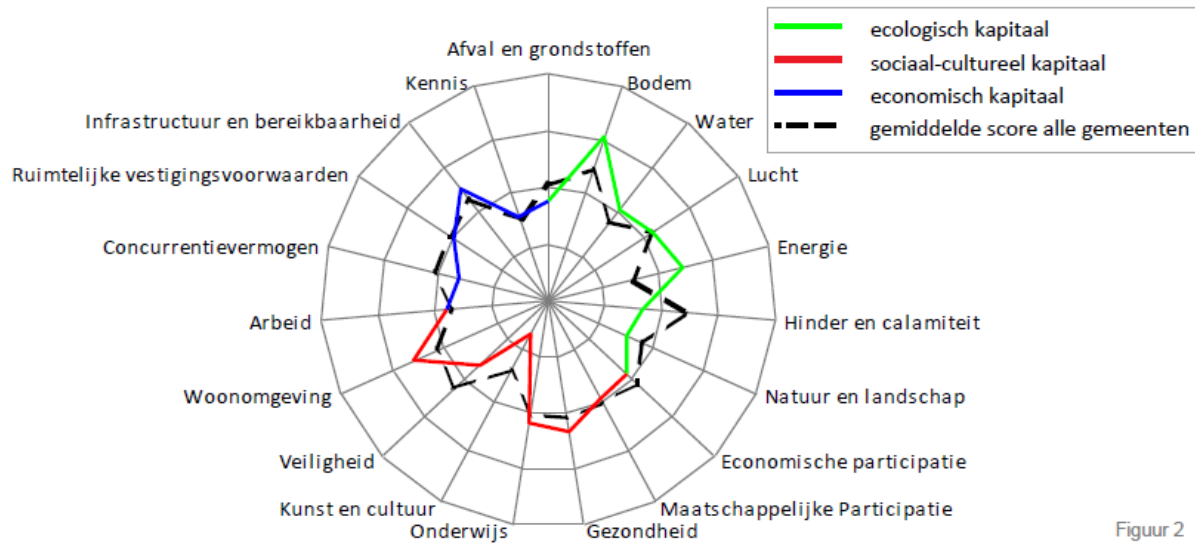
Er zijn diverse standaard “meetinstrumenten” beschikbaar. Telos (Universiteit Tilburg) bijvoorbeeld heeft de “Nationale monitor duurzaamheid 2014” uitgebracht. Een enigszins misleidende naam overigens. Want het betreft een monitor die aangeeft hoe we er als stad in z’n totaliteit voorstaan. Een soort thermometer dus. Niet alleen op het gebied van duurzaamheid, maar juist ook op het gebied van het economisch en sociaal-cultureel “kapitaal”. De monitor is samengesteld op basis van ca. 90 afzonderlijke parameters, is gebaseerd op openbare bronnen en bevat zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens. Tevens is de monitor een benchmark t.o.v. andere gemeenten. Het complete rapport is [hier](#) te downloaden.

Ter illustratie zijn onderstaand in een spinnenwebdiagram de scores per “kapitaal” voor onze gemeente weergegeven:

2014

2015

Figuur 2

Ter verduidelijking : de score per kapitaalgoed wordt bepaald door samenvoeging van een aantal onderliggende effectindicatoren. De schaal loopt van binnen naar buiten van 0 tot 100%. M.a.w. we zijn “klaar” met duurzaam ontwikkelen zodra voor alle kapitalen de buitenrand is bereikt.

De monitor is te beschouwen als een eerste globale indicatie van “de staat van onze stad” en geeft aanwijzingen waar we ons op zouden moeten of willen concentreren. Blijven we onze sterke punten verder ontwikkelen? Gaan we onze inzet op “achterstandskapitalen vergroten?”

Hierbij blijft het van groot belang om ons hierop niet op blind te staren. Het gebruik van andere, aanvullende informatie (zie ook 10.1 Informatiemanagement) blijft van groot belang.

8.1.1 Absolute waarden

Onderverdeeld naar de drie hoofdonderdelen scoort Heerhugowaard het beste op “ecologisch kapitaal” (planet, het fysieke domein), neutraal op “economisch kapitaal” (purpose, het economisch domein) en relatief het minst op “sociaal cultureel” kapitaal (people, het sociaal domein”).

Globaal kan worden gesteld dat we ongeveer “halverwege” zijn, met enkele uitschieters naar beneden, te vertalen als onze zwakkere punten (“oppervlaktewater”, “arbeid”, “kunst en cultuur”, “kennis” en “veiligheid”) en naar boven (“energie en klimaat”, “bodem en grondwater”, “infrastructuur/bereikbaarheid” en “woonomgeving”), onze sterkere punten.

8.1.2 Relatieve waarden

De stippellijn in het spinnenweb is de gemiddelde score voor Nederland. Deze is opgebouwd uit de afzonderlijke scores voor alle ruim 400 gemeenten in Nederland. De stippellijn biedt daarmee een basis om te kunnen bepalen hoe Heerhugowaard er relatief, dus ten opzichte van alle andere gemeenten, voorstaat. Hoewel vergelijken op zich zeer nuttig kan zijn blijven we uitgaan van de eigen kracht van onze gemeente. Wel is het zinvol om áls er vergelijkingen gemaakt worden dit te

doen met “vergelijkbare” gemeenten. Andere vergelijkingen hebben minder zin omdat dan de diversiteit tussen gemeenten een te grote rol gaat spelen.

NB Opgemerkt dient te worden dat, indien we “formeel” tot het gebruik van een dergelijk instrument voor effectmeting (raadsproject effectindicatoren) overgaan, het van belang is om de oorsprong c.q. kwaliteit van de gebruikte openbare bronnen na te gaan .

Voor de verbreding van de duurzaamheidsambities tot een organisatiebrede ontwikkelingsfilosofie is het noodzakelijk om over een adequaat instrumentarium te kunnen beschikken. Het college ziet daarom met veel belangstelling uit naar de uitkomsten van het project effectindicatoren wat momenteel i.s.m. de raad wordt doorlopen.

9 Duurzame ontwikkeling : afwegingskader

9.1 Strategisch

Het college heeft in haar strategische afwegingen in het collegeprogramma “op de achtergrond” gebruik gemaakt van de resultaten van de Nationale monitor duurzaamheid 2014. Bewust wordt hier de term “op de achtergrond” gebruikt omdat –zoals gezegd- het inzetten van dit of ander, vergelijkbaar instrument onderdeel is van het project “effectindicatoren” wat op dit moment samen met de raad wordt doorlopen.

Met het spinnenweb vanuit het vorige hoofdstuk in gedachten is duurzame ontwikkeling te definiëren als het evenwichtig vooruitgang boeken op het sociaal domein, het economisch domein en het fysiek domein. Voor iedere afweging moet daarom worden bepaald of deze past in gewenste strategische ontwikkelingsrichting.

Op basis van in voorgaande hoofdstukken geschetste duurzame ontwikkelingsambities, de context, de lokale kaders en de “staat van de stad” stelt het college voor om de door de raad te hanteren strategische richtinggevende speerpunten als volgt samen te vatten :

ZORG	<ul style="list-style-type: none">• het borgen van de zorg• ontzien van meest kwetsbaren• sociale stijging en binding
WONEN EN WERKEN	<ul style="list-style-type: none">• aantrekkelijke woon- en werkgemeente• gezonde economische positie van Heerhugowaard, regio Alkmaar, Noord-Holland en MRA)
VEILIGHEID	<ul style="list-style-type: none">• inwoners voelen zich veilig
DUURZAAMHEID	<ul style="list-style-type: none">• verbreding (People, Planet, Purpose)• energie
(WOON)OMGEVING	<ul style="list-style-type: none">• vanuit fysiek domein en woonvisie, nader te ontwikkelen.• Voorstel o.a. water, natuur en landschap (zie spinnenweb)

Voor iedere ontwikkeling, ieder project, elke activiteit, kortom elke keuze waar we als organisatie voor staan –hoe klein ook- wordt **altijd** impliciet dan wel expliciet door het daartoe bevoegde gremium de afweging gemaakt of dit bijdraagt aan deze 5 strategische organisatie prioriteiten.

Binnen bovengenoemde strategische speerpunten worden geen prioriteiten aangebracht. In die zin wordt elk speerpunt op gelijke wijze “gewogen” en is het aan de “politiek” om hier de gewenste balans in te vinden. Dit geldt ook voor de “leidende principes” zoals die in de volgende paragraaf worden beschreven.

9.2 Leidende principes

In het voorgaande is hiermee een eerste aanzet gegeven om te komen tot een generiek afwegingskader duurzame ontwikkeling, gebaseerd op de richtinggevende uitspraken die worden gedaan binnen de vastgestelde kaders. Zoals al eerder is aangegeven hebben we ook uitspraken

gedaan over de wijze waarop we de geambieerde ontwikkeling willen gaan vormgeven. Hoe pakken we zaken aan, met welke “houding” gaan we de uitdagingen te lijf? Deze zgn. “leidende principes” vormen een onderdeel van de totale afweging om te bepalen of een voorgestelde activiteit het verdient om tot uitvoering te komen.

Op basis van bovenstaande worden door het college onderstaande leidende principes voorgesteld :

PARTICIPATIE	<ul style="list-style-type: none"> • actief burgerschap, • burgerinitiatief, • initiatief verschuiven naar de burgers, • van inspraak naar participatie)
VERBINDING	<ul style="list-style-type: none"> • verbinden fysiek, sociaal en economisch domein • integrale aanpak, • ontschotting sociaal domein
GEMEENTELIJKE ROL	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren • van project naar proces • samenwerking op uitvoerende taken • samenwerken van ondersteunende taken • verbinden, stimuleren aanjagen • netwerk, kennis en organiserend vermogen
VRAAGGERICHT	<ul style="list-style-type: none"> • Inventief • meer inspelen op mogelijke oplossingen dan op overheidsgelijk • terugdringen overbodige en knellende regels • van aanbodgericht naar vraaggericht
INFORMATIE	<ul style="list-style-type: none"> • digitalisering van producten • kennisorganisatie

9.3 Effect en haalbaarheid

Tenslotte worden voor alle ontwikkelingen de haalbaarheid, de risico's, de impact en de financiële consequenties in kaart gebracht alvorens een definitief besluit genomen kan worden :

COMPLEXITEIT	<ul style="list-style-type: none"> • mate van innovativiteit • aantal stakeholders etc.
IMPACT	<ul style="list-style-type: none"> • wie worden “geraakt”, • wat is de bijdrage aan doelstellingen
RISICO	<ul style="list-style-type: none"> • onzekerheden • organisatorisch • juridisch • technisch • financieel
FINANCIËLE CONSEQUENTIES	<ul style="list-style-type: none"> • voor gemeente

Zowel de strategische richtinggevende speerpunten als de leidende principes als ook de haalbaarheid zijn in aantal beperkt tot de kern en daarmee tot de hoofdlijnen teruggebracht. Door voorgenomen activiteiten hierlangs te “plussen en minnen” kan snel en eenvoudig inzicht worden verkregen of deze past binnen de ontwikkelingsrichting en de ontwikkelingsfilosofie van onze gemeente. Gecombineerd met het inzicht t.a.v effect en haalbaarheid wordt een beeld verkregen of een ontwikkeling in gang gezet zou moeten worden. Nadrukkelijk wordt hierin ook gekeken naar de langere termijn, zowel in opbrengsten als in kosten (levenscycluskosten)

Kort gezegd : hoe meer plussen (groen), hoe minder minnen (rood), hoe hoger de potentie.

“Gemeente Heerhugowaard toetst en maakt keuzes aan de hand van bovenstaand afwegingskader. Hiermee wordt op efficiënte wijze invulling gegeven aan het bereiken van de gemeentebrede ambities op het gebied van duurzame ontwikkeling”

10 Randvoorwaardelijke aspecten

Uit voorgaande hoofdstukken valt af te leiden dat onze rol als gemeente is veranderd en blijft veranderen. Niet langer zijn we de overheid die alles bepaalt (en betaalt), we vragen van onze inwoners en bedrijven meer initiatief, we werken meer dan ooit samen, we maken de omslag van aanbodgericht naar vraaggericht, we begeven ons actief in allerlei netwerken, we faciliteren etc.

Om optimaal invulling te kunnen geven aan deze nieuwe rolopvatting is het van belang dat er meer dan in het verleden aandacht wordt geschonken aan een aantal hiervoor essentiële randvoorwaarden. Het voert te ver om deze in dit kader tot in detail uit te werken, maar het zijn wel belangrijke “succesfactoren” en daarom relevant genoeg om onderstaand –in willekeurige volgorde– even kort aan te stippen

10.1 Informatiemanagement

Informatie is waardevol. Niet alleen om te controleren en te sturen, maar vooral ook om goede besluiten te kunnen nemen en/of te onderbouwen. De gemeente beschikt over enorme hoeveelheden gegevens. In de ca. 300 softwareapplicaties die we in huis hebben wordt een enorme hoeveelheid en verscheidenheid aan gegevens geregistreerd. Gegevens, die door slim samenvoegen en combineren kunnen worden verrijkt tot informatie, of zelf tot kennis.

Daarnaast is in de afgelopen jaren een nieuwe stroom aan informatie ontstaan : social media. Mensen en organisaties delen op allerlei platforms de zaken die ze bezighouden, waar ze een mening over hebben. Veel (commerciële) organisaties monitoren dit gedrag inmiddels nauwgezet en spelen slim en adequaat in op trends die ze uit deze stroom van informatie extraheren. Bedrijven als bijvoorbeeld Facebook en Google ontleen hieraan hun bestaansrecht.

Deze kennis kan enerzijds worden ingezet en toegevoegde waarde bieden aan allerlei projecten, zowel “eigen” projecten, als worden ingebracht in een netwerk. Het beschikken over actuele, betrouwbare informatie kan daarnaast een belangrijk “concurrentievoordeel” bieden en helpen bij het beoordelen van (de haalbaarheid) van allerlei (externe) initiatieven en plannen.

Professioneel informatiemanagement (niet te verwarren met “ICT techniek), wat er voor zorgt dat actuele informatie/kennis in samenhang op het juiste moment bij de juiste mensen beschikbaar is , is voor de komende jaren van groot belang. Het college erkent het belang van informatie- c.q. kennismanagement , en onderzoekt de mogelijkheden om hierin verder te ontwikkelen.

10.2 Netwerk- relatie-en contactmanagement

Een zwaar woord.....maar cruciaal! In al wat de gemeente doet, heeft zij met een veelheid aan partners te maken. Om te beginnen met burgers en bedrijven, maar daarnaast ook met verschillende uitvoerende, raadgevende en ondersteunende organisaties. De positie van de gemeente verandert steeds meer tot ‘facilitator’, verbinder tussen partijen, in plaats van zelf de motor te zijn achter nieuwe ontwikkelingen. Tot voor kort was het koffieapparaat in de pantry dé plek om informatie uit te wisselen en zaken af stemmen. Vandaag de dag volstaat dit niet meer. Enerzijds neemt het aantal onderlinge contactmomenten intern af a.g.v. flexwerken, anderzijds neemt het aantal contacten extern sterk toe a.g.v. het werken volgens de leidende principes. Als kennis- en netwerkorganisatie kunnen we het ons niet langer veroorloven om dit aan toevalligheden over te laten. De belangen zijn

gewoonweg te groot. Of we het leuk vinden of niet, de komende periode zal er nagedacht moeten worden over het professionaliseren van netwerk- relatie-en contactmanagement teneinde onafhankelijk van tijd en plaats te kunnen beschikken over actuele, relevante informatie over en vanuit de verschillende netwerken. Ook hiervoor geldt dat het college de mogelijkheden om hierin verder te professionaliseren onderzoekt.

10.3 Organisatorisch

Mede als gevolg van de verbredingsambitie heeft er recentelijk een organisatorische aanpassing plaatsgevonden waarbij het programma duurzaamheid “uit het fysieke domein” is getild en ondergebracht is in de programmadirectie. Een logische aanpassing, die ervoor zorgt dat –nu ook in organisatorische zin- de duurzame ontwikkelingsstrategie en filosofie een domein-onafhankelijke positie in de organisatie heeft gekregen Dit is van belang om de verbreding, maar vooral de verbinding tussen de People, Planet, Purpose, tot stand te kunnen brengen en de slagkracht te vergroten.

We gaan ervan uit dat de verbreding kan worden opgevangen binnen de huidige formatie. Duurzame ontwikkeling is immers een verantwoordelijkheid van ons allemaal, en daarmee onderdeel van ons dagelijks werk, géén extra “taak”.

Qua verantwoordelijkheden verandert er niets structureel, besluitvorming liep en blijft lopen conform vastgestelde kaders.

11 Financieel

Zoals reeds eerder in het hoofdstuk “Terugblik” al is aangegeven is in financieel opzicht het programma duurzaamheid sterk vereenvoudigd. De reserve duurzaamheid (energie) vormt de financiële basis van het programma. Alle inkomende en uitgaande geldstromen lopen via deze reserve. Vanuit voorgaande projecten heeft de reserve zich inmiddels verzekerd van een voor de komende jaren inkomende geldstroom. Via de P&C cyclus wordt de reserve jaarlijks geactualiseerd en ter besluitvorming (reservekeeper) aan de Raad voorgelegd.

T.a.v. de inzet van deze reserve heeft de raad in het verleden een tweetal randvoorwaarden vastgesteld :

1. Voor onttrekkingen minder dan € 25.000,- is B&W bevoegd, mits deze past in het bestedingsplan van de reserve
2. In principe heeft de Reserve een revolverend karakter. M.a.w. een onttrekking mag alleen plaatsvinden als deze zichzelf binnen redelijke termijn terugverdient.

Het eerste punt levert een goed werkbaar situatie op. Verantwoordelijkheden zijn dusdanig belegd dat een goede balans wordt gevonden tussen verantwoordelijkheden op de juiste plek en een bepaalde handelingsvrijheid die de daadkracht en effectiviteit van de organisatie ten goede komen. We stellen daarom voor om deze lijn te handhaven.

Met betrekking tot het tweede punt ligt dat wat anders. Bij vooral de wat meer innovatieve activiteiten (onrendabele top) maar ook zaken waarbij het rendement vooral maatschappelijke waarde vertegenwoordigt (binnen strategische kaders!) óf niet direct terugvloeit naar de reserve (“split incentive”) leidt deze randvoorwaarde in de praktijk soms tot een spanningsveld.

De opzet leidt ertoe dat het nauwelijks mogelijk is om de voor duurzame ontwikkeling zo broodnodige innovatie toe te laten. Met als risico dat we –weliswaar met een goed gevulde reserve- als gemeente “stil blijven staan”. En als we het spreekwoord “stilstand is achteruitgaan” mogen geloven weten we allemaal wat dat betekent ...

We stellen daarom voor om de strikte eis t.a.v. revolverendheid los te laten en te vervangen door de randvoorwaarde dat de reserve zichzelf op termijn in stand houdt. In de praktijk betekent dit dat de reserve ingezet zal kunnen worden voor een mix van financieel rendabele en financieel niet – rendabele ontwikkelingen, zolang de bodem maar niet wordt bereikt. Feitelijk betekent dit dat het programma met als uitgangspunt de 7 speerpunten zichzelf financieel bedruipt.

Onderstaand de stand van de reserve per 1-1-2015 (vastgesteld in de reservekeeper 2015) :

Stand per 1 januari	2015	2016	2017	2018	2019
Beginsaldo	872	679	665	664	732
Toevoegingen					
Zonnepanelen gemeentehuis t/m 2038 (RB)	2	2	2	2	2
Windturbines (RB)	47	47	47	47	47
Asfaltcollector (RB)			8	8	8
Opbrengsten energieprojecten gebouwde omgeving	0	6	12	12	12
SDE bijdrage Ministerie EZ (prognose)	124	124	123	122	121
Onttrekkingen					
Deelovereenkomsten 50% van alle nieuwbouw= 125 woningen p.j.	50	50	50	50	50
NME	66	47	47	47	47
Regionaal duurzaamheidsfonds (RB)	54				
Gebouwde omgeving (incl. eigen gebouwen energieproductie)	25	25	25		
Mobiliteit & bedrijven	20	20	20		
Asfaltcollector (RB)	25	25	25		
Maaibeleid/schappen	26	26	26	26	26
Strategie Duurzame Ontwikkeling 2016 - 2018	100	ntb	ntb	ntb	ntb
Eindsaldo	679	665	664	732	799

Vooralsnog is er geen reden om hier voor het lopende jaar (2015) wijzigingen in aan te brengen. Met name de reeds opgenomen € 100.000 voor Strategie Duurzame Ontwikkeling biedt voldoende mogelijkheden en flexibiliteit om na vaststelling van deze strategie de daaruit voortkomende activiteiten te kunnen dekken. Naar verwachting zal echter een deel hiervan in 2016 worden onttrokken. Deze en toekomstige mutaties en een indeling op basis van benoemde speerpunten (7x) zullen v.a. 2016 worden meegenomen in de reguliere P&C cyclus.

Bijlagen

Europa

Het zevende Milieuactieprogramma (MAP), dat voor de periode 2012-2020 geldt, geeft richting aan het milieubeleid van de EU. Het programma richt zich op een aantal specifieke onderwerpen:

Klimaatverandering

De Europese aanpak van klimaatverandering richt zich op een beperking van de uitstoot van broeikasgassen en de controle van die uitstoot door middel van een bewakingsstelsel. De uitstoot van broeikasgassen moet in 2020 met 20% zijn beperkt.

Duurzame ontwikkeling

Het beleid van de EU moet gericht zijn op duurzame ontwikkeling. Dit speerpunt strekt zich dus uit naar andere beleidsterreinen, zoals economisch en sociaal beleid. De gedachte hierachter is vooral dat huidige (economische) groei geen negatieve invloed mag hebben op toekomstige generaties. Daarom is het goed om op verschillende terreinen rekening te houden met milieumaatregelen.

Beheer van afvalstoffen

De hoeveelheid afval binnen de EU is zeer groot - bijna 2 miljard ton per jaar - en blijft maar stijgen. Het voorkomen van het ontstaan van afval door middel van recycling wordt gezien als de beste oplossing. Het beleid richt zich op gevaarlijke afvalstoffen, afvalstoffen van consumptiegoederen, industriële emissies en radioactieve afvalstoffen.

Luchtverontreiniging

Naast de bestrijding van broeikasgassen richt de Europese milieuwetgeving zich op een verbetering van de luchtkwaliteit, omdat luchtverontreiniging kan leiden tot gezondheidsklachten en schade aan het milieu. Hiertoe zijn grenswaarden ingesteld voor de concentratieniveaus van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht, benzeen, koolmonoxide en ozon. Maatregelen zijn ook bedoeld voor de energie-, landbouw- en vervoersector.

Waterbeheer en -bescherming

Voor de bescherming van wateren in de EU wordt geprobeerd verontreiniging te voorkomen, duurzaam gebruik van water te bevorderen, de toestand van waterecosystemen te verbeteren en gevolgen van overstromingen of juist periode van droogte zo laag mogelijk te houden. Lidstaten moeten een analyse afgeven van ieder stroomgebied, zodat een beheersplan kan worden opgesteld.

Natuurbescherming en biodiversiteit

Ter bescherming van bedreigde dier- en plantensoorten heeft de EU het zogenaamde Natura 2000-netwerk opgesteld. Het doel is zowel binnen als buiten de EU inzet te tonen voor

biodiversiteit, verbetering van ecosystemen en duurzaamheid binnen landbouw, bosbouw en visserij.

Bodembescherming

Problemen als bodemerosie, grondverschuivingen en bodemverontreiniging, vallen onder dit thema. Bodemaantasting is een ernstig probleem in Europa, dat wordt veroorzaakt door land- en bosbouw op basis van ongeschikte methodes, industrie, toerisme, stedelijke groei en bouwactiviteiten. De gevolgen zijn groot en kunnen schadelijk zijn voor de gezondheid van Europese burgers, alsook voor de voedsel- en diervoederveiligheid. De Europese Commissie probeert daarom onderzoek naar bodembescherming en bodemfuncties te ondersteunen.

Geluidshinder

Corrigerende maatregelen die op sommige bronnen van geluidshinder van toepassing zijn, en een algemene aanpak voor het beheer van omgevingslawaai, zijn de kernpunten van dit beleidsthema. Hierbij kan worden gedacht aan geluidshinder van vliegvelden en spoorwegen, maar ook aan lawaai uit huiselijke kring, lawaai op de arbeidsplaats, en lawaai van militaire activiteiten.

Nederland

Het hoofddoel van het huidige Nederlandse milieubeleid is het scheppen van een duurzame samenleving. Dit betekent dat er op zo'n manier aan de behoeften van de huidige generatie wordt voldaan, dat dit niet ten koste gaat van toekomstige generaties. Ook mogen problemen niet worden afgewenteld op mensen die in andere landen wonen. Tegelijkertijd moet er echter ook bezuinigd worden op de uitgaven voor milieu.

De Nederlandse overheid acht de omslag naar een duurzame samenleving noodzakelijk om klimaatverandering tegen te gaan. Daarbij probeert Nederland afspraken over duurzaamheid in internationaal verband vast te leggen, omdat hiermee het speelveld voor het Nederlands bedrijfsleven gelijk blijft ten opzichte van derde landen. Een voorbeeld hiervan vormt de klimaatconferentie die eind 2012 in Doha, Qatar plaatsvond. Op deze conferentie zijn belangrijke afspraken gemaakt:

- over het verlengen van het Kyoto-Protocol met een tweede termijn,
- over het terugbrengen van de uitstoot van CO₂,
- over een nieuw klimaatverdrag dat in 2020 in werking moet treden.

In het Nederlandse milieubeleid worden deze afspraken omgezet in concrete maatregelen.

Maatregelen die Nederland sindsdien heeft genomen om te voldoen aan de afspraken omtrent klimaatverandering, zijn onder meer het in het leven roepen van zogenaamde '**green deals**'. Dit zijn afspraken tussen de Nederlandse overheid enerzijds en bedrijven, maatschappelijke organisaties en particulieren anderzijds.

Daarnaast is de omslag naar een duurzame samenleving, met concrete resultaten, nodig om de klimaatdoelen uit het Kyoto-Protocol te halen. Zo moet Nederland in deze verlenging van het verdrag

de CO₂-uitstoot met 18 procent reduceren. De Nederlandse regering vindt dat de burgers, de overheid en het bedrijfsleven samen verantwoordelijk zijn voor het behalen van deze klimaatdoelen. Om minder CO₂ uit te stoten, wil de regering meer gebruik maken van natuurlijke bronnen die men kan recyclen. Ook wil de overheid meer investeren in emissiehandel. Daarnaast zal de overheid investeren in het verbeteren van de luchtkwaliteit, het stimuleren van duurzame mobiliteit en het stimuleren van bedrijven die rekening houden met het milieu.

Hoewel het Nederlands milieubeleid vaak is bekritiseerd, vanwege de achterstand die Nederland ten opzichte van andere EU-landen zou hebben bij het aanpakken van de klimaatverandering, haalt Nederland tot op heden de doelstellingen die zij zichzelf heeft gesteld in Kyoto en Kopenhagen. Zo werd in september 2013 bekend dat Nederland de vermindering van 6 procent CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990 in de periode tussen 2008 en 2012 had behaald. Daarnaast ondertekenden de regering, milieu-organisaties, werkgevers en vakbonden in september 2013 een omvangrijk **energie-akkoord**, waarbij onder meer over het sluiten van enkele kolencentrales, het *vergroten van de energiebesparing* en een stimulering van de duurzame energie-opwekking werd besloten.

In juni 2015 bepaalde de rechter dat de Nederlandse overheid de CO₂-uitstoot in 2020 met 25 procent moet hebben teruggedrongen ten opzichte van het niveau van 1990. Nederland zal zich hierdoor extra moeten inspannen om dit niveau te bereiken. De rechter deed deze uitspraak in een zaak die werd aangespannen door Urgenda, een actie-organisatie voor duurzaamheid. Urgenda had in de zaak een verlaging van 40 procent geëist, het percentage dat wetenschappers hadden vastgesteld. Nederland zal zich extra moeten inspannen om dat doel te bereiken; bij ongewijzigd beleid wordt een verlaging van de CO₂-uitstoot van slechts 17 procent gehaald.

Provincie

In het recent verschenen coalitieakkoord van Provincie Noord-Holland 2015 - 2019, "Ruimte voor groei" beschrijft de Provincie haar ambities op het gebied van duurzame ontwikkeling. Het woord duurzaam komt maar liefst ruim 50x voor in het 49 pagina's tellende document.

De provincie werkt aan schone lucht, bodem en water. Verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving wordt onder meer gerealiseerd door dialoog met gemeenten, bedrijfsleven, milieu- en natuurorganisaties en bewoners.

Milieu en duurzaamheid vormen een onlosmakelijk onderdeel van de samenleving. Daarom worden milieu- en duurzaamheidsaspecten, inclusief hun effecten, integraal meegenomen in de beleidsontwikkeling.

Het afgelopen decennium is een innovatiegolf op gang gekomen in de energiesector. Verschillende vormen van duurzame energieproductie zijn volop in ontwikkeling. De provincie streeft naar een goede mix van duurzame energie en ondersteunt daarom verschillende initiatieven. Nadruk op slechts één vorm van duurzame energie past daarbij niet. De provincie hanteert de drie stappen van de Trias Energetica:

- beperking van energiebehoefte
- maximaliseren van het gebruik van duurzame energie en
- efficiënt gebruik van fossiele energie

Belangrijkste energiethema's voor de Provincie voor de komende jaren zijn o.m. zonne-energie (o.a. binnen gebouwde omgeving en zonneweides), biomassa, warmtenetten, wind op zee, op specifiek aangewezen locaties wind op land (*niet* in Heerhugowaard) en energiebesparing.

Naast de specifieke energiethema's kent het akkoord een aantal ambities op een aantal voor Heerhugowaard relevante (duurzaamheids) thema's, bijvoorbeeld water, mobiliteit, agribusiness en natuur. Het akkoord biedt voldoende aanknopingspunten bij de door Heerhugowaard voorgestelde speerpunten. Hierover later meer.

Regio Alkmaar

Een aantal jaren geleden is mede op initiatief van gemeente Heerhugowaard het PORA duurzaamheid in het leven geroepen. Een naar is gebleken uitstekend initiatief. Veel kleine en grotere projecten zijn inmiddels in de regio gerealiseerd. Inmiddels is een gezamenlijk energieloket (www.duurzaambouwloket.nl) gerealiseerd, is de zonatlas (www.zonatlas.nl) geïntroduceerd, is er een gezamenlijk actieplan en is een regionale energiecoöperatie opgericht (DECRA). Naast de vruchtbare kennisuitwisseling die binnen dit gremium plaatsvindt zal de regio ook binnenkort gezamenlijk aansluiten bij het Europese netwerk "Convenant of Mayors".

De praktijk wijst uit dat door de krachten te bundelen "meer met minder" wordt bereikt. Op basis van het regionale actieplan zijn de verantwoordelijkheden inmiddels verdeeld. Zo zet Heerhugowaard zich met name in op het gebied van glastuinbouw, warmtenetten en verduurzaming bestaande bouw. De resultaten die hier worden geboekt dienen als voorbeeld voor de gehele regio. Bovendien past deze samenwerking uitstekend bij door recent door hogere overheden ingezette trend van regionalisering. Om in aanmerking te komen voor de huidige generatie subsidieprogramma's bijvoorbeeld worden vaak eisen gesteld t.a.v. een vorm van (overheids) samenwerking. Achteraf bezien kan gesteld worden dat gemeente Heerhugowaard ook hier al een vooruitziende blik heeft gehad, het ligt derhalve voor de hand om ook de komende periode zoveel als mogelijk te blijven inzetten op duurzame ontwikkeling, en waar mogelijk zelfs te intensiveren.